

Bemærkninger til forordningsforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Tobaksrygningens helbreds- og sundhedsskadelige virkninger er almindeligt kendt. På trods af denne viden er forbruget af tobak meget højt her i landet.

Med landstingsforordning nr. 5 af 3. november 1994 om tobak og sikring af røgfrie miljøer, samt mærkning af tobaksvarer, blev sundhedsvæsenets bestræbelser på at mindske de skadelige virkninger af tobak for første gang reguleret ved landstingsforordning. I 1998 skete der en opstramning af reglerne om rygeforbud, og i 2000 blev reglerne yderligere skærpet ved vedtagelsen af en ny landstingsforordning. Formålet, som er at nedbringe tobaksforbruget samt forebygge og begrænse tobaksrygningens sundhedsskadelige virkninger, har ikke ændret sig gennem tiden.

Landstingsforordningen har medvirket til, at der i dag er langt større bevidsthed om rygningens skadevirkninger, og der udvises i dag generelt større hensyn til ikke-rygere. De mange forebyggende tiltag og kampagner har ligeledes medvirket til, at der også i mange mindre virksomheder er formuleret en rygepolitik, og at der i private hjem skabes røgfrie miljøer omkring små børn.

Ved efterårssamlingen 2003 fremsatte flere landstingsmedlemmer forslag til stramninger af den gældende tobaksforordning, herunder en aldersgrænse for køb af tobaksvarer samt rygeforbud i offentlige bygninger og folkeskoler. Landsstyret har taget disse forslag til efterretning og har udarbejdet et forslag til en ny forordning med væsentlige stramninger.

Forordningen bør dog ikke stå alene i bestræbelserne på at nedbringe tobaksforbruget, men kan i sammenhæng med en fortsat oplysende og holdningsbearbejdende indsats medvirke til en nedbringelse af tobaksforbruget, og dermed en væsentlig forbedring af folkesundheden.

2. Redegørelse for hovedpunkter i forordningsforslaget

Hvor der tidligere har været tvivl om rygereglerne i offentlige bygninger, fastslås det, at rygning ikke er tilladt i de bygninger, der er omfattede af forordningen.

Det er stadig muligt at oprette rygerum til medarbejderne. Der er dog visse undtagelser for denne mulighed. Der indføres f.eks. et totalt rygeforbud i folkeskoler, sportshaller, svømmehaller, daginstitutioner og døgninstitutioner for børn og unge. Her kan der derfor ikke oprettes rygerum, og forbudet gælder både inden- og udendørsarealer.

Som en af de væsentligste ændringer indeholder forslaget et forbud mod salg af tobaksvarer til personer under 18 år. Forslaget indeholder samtidig krav om personlig betjening ved salg af tobaksvarer. Dette forventes at gøre kontrollen med aldersgrænsen lettere at administrere.

Forslaget indeholder også et forbud mod salg af tobaksvarer stykvis, da mærkning om tobakkens skadelige virkninger har vist sig oftest at være mangelfuld i disse tilfælde.

Kravene om mærkning med advarsel om tobaksanvendelsens sundheds- og helbredsskadelige virkninger samt oplysningerne om indhold og mængde af kondensat(tjære) og nikotin, fastholdes. Dog stilles der udtrykkeligt krav om, at alle oplysninger skal affattes på både grønlandsk og dansk. Det bilag, der er knyttet til den nugældende forordning, foreslås erstattet af en bekendtgørelse, da dette gør vedligeholdelse og revidering lettere.

Reglerne om reklame foreslås videreført fra den gældende forordning, således at der fortsat er forbud mod at reklamere for tobaksvarer i alle medier.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Forslaget er udgiftsneutralt i forhold til sundhedsvæsenets samlede budget.

Der er ikke foretaget beregninger af, hvilke konsekvenser det tilsigtede mindre tobaksforbrug vil have for Grønlands Hjemmestyres afgiftsindtægter.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Det er ikke muligt at foretage beregninger eller skøn på, hvor meget tobaksforbruget eventuelt vil falde og de økonomiske konsekvenser heraf.

Et forbud mod salg af tobaksvarer til personer under 18 år medfører, at salgsstederne skal bruge tid på at kontrollere kundens alder. Dette skal i forvejen ske ved salg af alkoholholdige drikke, og de administrative konsekvenser må derfor anses for minimale.

5. De miljø- og naturmæssige konsekvenser

Forslaget vurderes ikke at medføre væsentlige miljø- og naturmæssige konsekvenser.

6. Administrative konsekvenser for borgere

Forslaget vurderes ikke at medføre væsentlige administrative konsekvenser for borgerne.

7. Forholdet til Rigsfællesskabet og selvstyre

Forslaget påvirker ikke forholdet til Rigsfællesskabet eller medvirker til øget selvstyre.

8. Høring af myndigheder og organisationer m.v.

Forslaget har været sendt til høring i Økonomidirektoratet, Familiedirektoratet, Direktoratet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke, Direktoratet for Miljø og Natur, Direktoratet for Erhverv, Landsbrug og Arbejdsmarked, Skattedirektoratet, Embedslægeinstitutionen, Center for Sundhedsuddannelser, Kystledelsen, Dronning Ingrid's Hospital, KANUKOKA, KANUNUPE, Borgerrådet i Pituffik, SIK, NAK, ASG, IMAK, Grønlands Tandlægeforening, Grønlands Lægekredsforening, Peqqissaasut Kattuffiat, Grønlands Arbejdsgiverforening, Grønlands Luftfartsvæsen, Arbejdsgiverorganisationen ILIK, Air Greenland, Arctic Umiaq Line A/S, Rederikontoret, Rederiforeningen (APK), De grønlandske brugsforeninger (KNB), Pilersuisoq, Nuuk Handelstandforening, House of Prince, Philip Morris, Arbejdstilsynet i Grønland, Rigsombudsmanden i Grønland, Politimesteren i Grønland, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Sundhedsstyrelsen og Justitsministeriet.

Følgende har ikke svaret: Direktoratet for Erhverv, Landbrug og Arbejdsmarked, Center for Sundhedsuddannelser, Kystledelsen, Dronning Ingrid's Hospital, KANUNUPE, ASG, IMAK, Grønlands Tandlægeforening, Peqqissaasut Kattuffiat, Rederiforeningen (APK), De grønlandske brugsforeninger (KNB), Pilersuisoq, Nuuk Handelstandforening, Arbejdstilsynet i Grønland, Indenrigs- og Sundhedsministeriet og Justitsministeriet.

Det forslag, der blev sendt i høring indeholdt bl.a. et krav om oprettelse af rygerum, hvilket mødte stor modstand. På baggrund af de fremkomne besvarelser er dette blevet ændret i det foreliggende forslag, således at det nu er en mulighed at oprette rygerum og ikke længere et krav. Derudover er Hans Egedes Hus samt beboernes private stuer i offentlige bygninger, der udelukkende tjener som hjem for voksne, for eksempel alderdomshjem og døgninstitutioner for handikappede blevet specifikt undtaget af forordningen.

Bemærkninger til forordningsforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

I bestemmelsen præciseres det, at forordningen omfatter alle varer fremstillet af tobaksplanten (*Nicotiana*), herunder cigaretter, cigarer, cigarillos, cerutter, pibetobak, rulletobak, snustobak, skråtobak m.v. Formuleringen "m.v." opsamler eventuelle nytilkommende arter af tobaksvarer.

Forordningen omfatter ikke rusmidler, der kan ryges, idet disse er omfattet af anden lovgivning. Endvidere er lægemidler, der indeholder nikotin, f.eks. rygeafvænningsstyggegummi, ikke omfattet af forordningen.

Redskaber eller hjælpemidler, der anvendes til rygning, er heller ikke omfattet af forordningen.

Til § 2

Reglerne om røgfrit miljø er begrænset til alene at omfatte Grønlands Hjemmestyre og kommunerne, herunder disses institutioner samt Grønlands Hjemmestyres nettostyrede virksomheder.

Med Grønlands Hjemmestyre menes Landsting og Landsstyre som defineret i lov om Grønlands Hjemmestyre.

Begrebet institutioner omfatter for Landsstyrets og kommunernes vedkommende bl.a. sygehuse, uddannelsesinstitutioner, skoler og dag- og døgninstitutioner.

Forordningsforslaget omfatter derimod ikke kommunale dagplejere, der arbejder i eget hjem. Det er de enkelte kommuner, der kan tage initiativ til at sikre, at der ikke ryges i de lokaler i kommunale dagplejehjem, hvor børnene opholder sig.

De nettostyrede virksomheder omfatter bl.a. *Mittarfeqarfiit* (Grønlands Lufthavnsvæsen) og *Nukissiorfiit*, hvilket betyder, at lufthavne og heliporte er omfattet af forordningen.

Undtaget fra forordningen er repræsentationshuset Hans Egedes Hus samt beboernes private stuer i offentlige bygninger, der udelukkende tjener som hjem for voksne, for eksempel alderdomshjem og døgninstitutioner for handikappede.

I forslagets stk. 3, bemyndiges Landsstyret til at fastsætte regler om, at selskaber og institutioner m.v. kan omfattes af reglerne om røgfrit miljø i det omfang, udgifterne ved deres virksomhed overvejende dækkes af Grønlands Hjemmestyre eller en kommune, eller i det omfang selskabet m.v. overvejende er ejet af Grønlands Hjemmestyre eller en kommune.

Statens myndigheder i Grønland, herunder politi og retsvæsen, er ikke omfattet, da disse er reguleret ved dansk lovgivning.

Selvom erhvervsdrivende og private virksomheder ikke er omfattet af reglerne om røgfrit miljø, skal Landsstyret dog kraftigt opfordre disse til at efterleve forordningens intentioner om røgfrie miljøer, således at den enkelte virksomhed fastsætter en rygepolitik og sikrer røgfrie områder for de ansatte.

Til § 3

Rygeforbudet i alle de bygninger, der er omfattet af forordningen, er en præcisering af de gældende regler.

Forbudet bevirker, at der ikke kan stilles krav om adgang til indendørs rygning i forbindelse med f.eks. gangarealer, mødelokaler, kantiner, ventesale, ankomsthaller og andre lignende steder i offentlige bygninger.

Bestemmelsen gør det samtidig klart, at rygning heller ikke er tilladt i kontorer i offentlige bygninger, hverken fler- eller enkeltmandskontorer. Der gives dog mulighed for, at der oprettes rygerum, og rygerne dermed får adgang til indendørs rygning på arbejdspladsen.

Muligheden for at oprette særlige rygerum for medarbejderne er nu den eneste mulighed for rygning indendørs.

Det bliver lagt op til ledelsen eller bestyrelsen det pågældende sted at træffe den beslutning. Det vil være naturligt, at beslutningen træffes efter indstilling fra arbejdspladsens samarbejdsudvalg, hvor et sådant er oprettet.

Til § 4

Med offentlig transport menes transport med offentlige transportmidler såsom busser, skibe, fly m.v., i det omfang transporten udøves af de i § 2, stk. 1, nævnte myndigheder m.v.

Da forslagets regler om røgfrit miljø ikke omfatter private erhvervsdrivende, er f.eks. taxaer ikke underlagt forordningens rygeforbudsregler.

Til § 5

Der indføres totalt rygeforbud i folkeskoler, sportshaller, svømmehaller, og i daginstitutioner og døgninstitutioner for børn og unge. Dette betyder, at det ikke er muligt at oprette rygerum til personalet eller elever.

Rygeforbudet gælder for både inden- og udendørsarealer, hvilket betyder, at rygning heller ikke er tilladt i skolegårde, på legepladser eller andre arealer hvor børn opholder sig i forbindelse med skolen/institutionen.

Baggrunden for det totale rygeforbud er at forhindre, at børn bliver påvirket af læreres, pædagogers eller andre elevers rygning.

Til § 6

Bestemmelsen giver mulighed for at dispensere fra reglerne om røgfrit miljø. Dette kan ske ved særligt festlige lejligheder såsom ved julefrokost m.v. Dispensationen er desuden midlertidig, og bør ikke udstrækkes unødigt. En dispensation til en julefrokost bør begrænses til 24 timer.

Landstingssamlinger, møder og lignende kan ikke falde ind under denne bestemmelse.

Beslutningen om at dispensere fra bestemmelserne om røgfrit miljø træffes af den pågældende ledelse, institutionsbestyrelse, kommunalbestyrelse m.v., alt efter hvem der har beføjelse til at træffe en sådan beslutning.

Til § 7

Bestemmelsen sætter krav om, at rygerum bliver tydeligt markeret, og at røggenerne skal mindskes mest muligt. Dette skal ske ved effektiv luftventilation eller hyppig udluftning af lokalet gennem et vindue eller en dør. Det er ikke tilstrækkeligt, at lokalet udluftes gennem en dør til en gang.

Til § 8

Stk. 1 fastslår, at en person skal være fyldt 18 år for at købe tobaksvarer. Håndhævelsen af dette gøres muligt i stk. 2, der bestemmer, at salg af tobaksvarer kun må ske ved personlig betjening. Det er dermed ikke længere tilladt at sælge tobaksvarer gennem en automat eller lignende.

Ved overtrædelse af § 8, stk. 1 og 2, kan der idømmes bøde efter § 14, stk. 1, i forordningen.

Den ansvarlige for at undersøge køberens alder er såvel forhandleren, som den der forestår salget. Dette betyder, at såfremt ekspedienten ikke sikrer sig fornøden dokumentation for køberens alder, kan butikkens ejer/bestyrelse også holdes ansvarlig.

Til § 9

Bestemmelsen gør det forbudt at sælge tobaksvarer stykvis, f.eks. én cigaret. Undtaget fra dette forbud er cigarer, da disse almindeligvis sælges stykvis.

Dette forbud skyldes, at der har været tvivl om lovligheden ved at sælge bl.a. cigaretter stykvis. Indtil nu har dette kun været reguleret ved kravet om mærkning af tobaksvarer, men dette har ikke haft den ønskede virkning, og det har især hos børn været populært at købe cigaretterne stykvis. Ved at indføre et egentligt forbud mod dette, sikres det, at der ikke længere kan sælges tobaksvarer stykvis med eller uden advarselmærkning.

Til § 10

Bestemmelsen sikrer, at det sundhedsskadelige ved tobak og rygning fremstår klart for rygerne.

Indtil nu har godkendte advarslers ordlyd været vedlagt som bilag til forordningen. Denne forordning giver i stedet Landsstyret hjemmel til at fastlægge dette i en bekendtgørelse. Derved bliver det muligt, at revidere advarslernes indhold og ordlyd ved en bekendtgørelse, som alene kræver Landsstyrets vedtagelse, i modsætning til den gældende forordning, som kræver Landstingets vedtagelse.

Landsstyret følger så vidt muligt de gældende regler i EU med hensyn til advarselmærkaternes indhold og udformning.

Til § 11

Formålet med bestemmelsen er, at rygeren skal have en tydelig varedeklaration, for så vidt angår det konkrete indhold og mængde af kondensat (tjære) og nikotin. Disse oplysninger skal være på både grønlandsk og dansk.

Det er dog tilladt at sælge allerede hjemkøbte tobaksvarer, der alene indeholder en dansk varedeklaration.

Til § 12

Bestemmelsen fastslår et totalforbud mod al form for reklamevirksomhed for tobaksvarer.

Importerede tidsskrifter m.v. er undtaget direkte i forordningen, jf. stk. 3.

Med reklamevirksomhed forstås enhver handling i erhvervsøjemed, der har til formål at fremme afsætningen af tobaksvarer.

Stk. 2 supplerer reglen om, at reklamering for tobaksvarer er forbudt. Dette betyder, at der heller ikke i stedet for benyttelse af tobaksvarerens navn kan benyttes andet, der giver associationer til et bestemt tobaksmærke eller navn.

Til § 13

Bestemmelsen supplerer forbudet mod reklamevirksomhed.

Til § 14

Overtrædelse af forbudene mod reklame for tobaksvarer samt reglerne om salg og mærkning kan sanktioneres med bøde.

Overtrædes en bødesanktioneret bestemmelse af en juridisk person, kan denne ifalde bødeansvar.

Til § 15

Forordningen foreslås ikraftsat 1. januar 2005.

Samtidig foreslås den nuværende forordning ophævet i sin helhed.